

NORDISKA MUSEET
SAMDOKSEKRETARIATET

Samdok-forum 2010/2

Samdok

Innehåll

<i>Från Samdoksekretariatet</i> Eva Fägerborg	3
<i>Varsel – hur smakar chipsen?</i> Mats Aronsson	5
<i>Håfreströms bruk, Saab och ungdomsarbetslösheten i Bohuslän</i> Christine Fredriksen	9
<i>Hur vi försökte få människor att berätta om sin situation som varslad</i> Elisabeth Boogh & Piamaria Hallberg	13
<i>Folket i fokus på kronprinsessans bröllopsdag</i> Ann Grönhammar, Cecilia Hammarlund-Larsson & Anna Ulfstrand	15
<i>Botniabanans invigning</i> Katarina Sandberg	19
<i>Mellan insamling och användning</i> Elin Nystrand von Unge	23
<i>Få fingrene i dejen! Nordisk workshop om digitalisering og brødkultur i samtiden</i> Lykke L. Pedersen	26
<i>Notiser</i>	28
<i>Nya böcker</i>	29
<i>Vem är vem i Samdok</i>	30

Samdok är nätverket för kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte kring de kulturhistoriska museernas undersökningar och insamling med utgångspunkt från samtiden. Samdok arbetar även med frågor om användning, tolkning och utveckling av samlingarna. Medlemsinstitutionerna deltar i ämnesinriktade pooler och för de övergripande riktlinjerna svarar Samdokrådet med representanter för läns museer, kommunala museer och centralmuseer. Ordförande är Nordiska museets styresman. För gemensam information, administration, webbplats m.m. svarar Samdoksekretariatet vid Nordiska museet. Verksamheten stöds även av ett rådgivande forskningsråd. *Samdok-forum* utges av Samdoksekretariatet. Redaktör är Eva Fägerborg. Redaktionsråd: Ann Kristin Carlström, Skoklosters slott.

Samdoksekretariatet, Nordiska museet, Box 27820, 115 93 Stockholm
Tel: 08-519 547 09, samdok@nordiskamuseet.se, www.nordiskamuseet.se/samdok

Omslagsbild: Lokförare Stefan Berndtsson basade för lokförarna vid Botniabanans invigning. Här står han framför Reginan, tåget som susade fram med en hastighet av 200 km/h och gick så mjukt att vissa av passagerarna sa att det kändes som att det gick i smör. De tåg som 2011 kommer att trafikera Botniabanan är X63 och X55 (X2000:s efterträdare). Från Järnvägmuseets dokumentation i augusti 2010. Foto Katarina Sandberg, Sveriges Järnvägmuseum.

Från Samdoksekretariatet

Samdoks pooler och Samdokrådet

Poolernas möten har under året i flera fall utvidgats till kortare studieresor med inriktning på aktuella trender inom kultur- och upplevelseturismen, arbete med kulturlandskap och stadsförnyelse. Samtliga pooler har också diskuterat det framtida arbetet i Samdok och ventilerat aktuella projekt vid medlemsinstitutionerna, metodfrågor och andra gemensamma spörsmål. Verksamheten rapporteras kontinuerligt på poolernas egna sidor på Samdoks webbplats.

Samdokrådets höstsammanträde ägde rum den 10 september, med en fortsättning på diskussionerna om Samdoks utvidgade verksamhet och behandling av den nya programförklaringen för Samdok. Andra större punkter gällde *Samdok-forum*, som i fortsättningen ska ha kvartalsutgivning, samt innehåll och utformning av Samdoks höstmöte.

Die Ethik des Sammelns

var rubriken på tyska ICOMs årliga konferens, denna gång förlagd till Leipzig i slutet av september. Bland de teman som stod på agendan var även hur det svenska Samdok arbetar med samtidsstudier och -insamling. Den programpunkten var för övrigt det enda utländska inslaget, så intresset för Samdok är glädjande. Konferensen spände över vida fält; privatsamlare, förvärvs- och utlåningspolitik för olika typer av museer, proveniensfrågor och handel med kulturarv var några av de ämnen som avhandlades i rask takt under en och en halv dag.

COMCOL-nytt från Shanghai

I samband med ICOMs 22:a generalkonferens i Shanghai den 7-12 november höll International Committee for Collecting, COMCOL, sina första möten. Två eftermiddagar ägnades åt att diskutera samtidsstudier och samtidsinsamling i ett internationellt perspektiv, förutom att COMCOL höll sitt konstituerande sammanträde med styrelseval, antagande av stadgar och diskussion om verksamhetsplanen för den närmaste tre åren. På webbplatsen www.comcol-icom.org läggs efterhand all information ut om arbetsgrupper, nyhetsbrev, konferenser etc. Men redan

nu vill jag flagga för COMCOLs konferens i Berlin den 31 oktober-3 november 2011 på temat "Participative strategies in documenting the present".

Samdok och Norden är väl representerade i styrelsen som valts för 2010-2013 och som består av följande personer: ordförande Léontine Meijer-van Mensch, Nederländerna, sekreterare Eva Fägerborg, Sverige, kassör Roger Heeler, Canada, övriga ledamöter Minna-Sarantola-Weiss, Finland, Eva Hult, Sverige, Elisabeth Tietmeyer, Tyskland och Etienne Boumans, Belgien.

Som tidigare rapporterats har COMCOL sin upprinnelse i Samdoks verksamhet. Avstampet för arbetet med att etablera ett internationellt forum för insamlingsfrågor var konferensen Connecting Collecting hösten 2007 som genererade nätverket Collectingnet, med målet att åstadkomma ny ICOM-kommitté. Dit har vi nått, men det är nu det riktigt spännande och utmanande börjar: att tillsammans utveckla museernas insamling och se till att kommitténs fördjupade diskussion och erfarenhetsutbyte får starkt genomslag i ICOM.

Välkommen att delta i det arbetet, välkommen som medlem i COMCOL! Det är enkelt, gå in på www.comcol-icom.org och klicka vidare till Membership och följ instruktionerna.

COMCOL's mötesrum i Expo center. Foto Eva Fägerborg, Nordiska museet.

Samdoks höstmöte

Årets konferens handlar om det framtida samarbetet i Samdok. Den 2-3 december träffas vi på Nordiska museet för diskussioner kring verksamhetens innehåll och våra arbetsformer. Stoff till diskussionerna ges av ett antal anföranden: Mats Persson från Riksförbundet Sveriges museer, Minna Sarantola-Weiss från det finska TAKO-nätverket och Svein Gynnild från den norska arbetsgruppen för samarbete kring insamling inleder med nationella och nordiska perspektiv på samverkan. Mats Aronsson, Pär Jonsson, Audun Kjus, Maria Björkroth och Anna Westman Kuhmunen bidrar med exempel på nya samarbetsformer och innovativa sätt att arbeta med samlingarna, Eva Fägerborg orienterar om COMCOL. Konferensen ska mynna ut i "Så går vi vidare i Samdok!" – dvs leda fram till konkreta förslag för arbetet de kommande åren.

Samdokregistret

Sedan förra numret av *Samdok-forum* har drygt tio projekt rapporterats till Samdoks databas över museernas samtidsundersökningar. Skellefteå museum har redan sänt sin rapport från bevakning och dokumentation kring kronprinsessbröllopet's lokala avtryck. Tekniska museet har bland annat dokumenterat distansarbete och chassiverkstaden vid Scania i Södertälje och bland Arbetets museums projekt finns amning som arbete samt lukt, känsel och ljud i arbetslivet. Dessa två museer är för övrigt de som flitigast rapporterat till Samdokregistret och ett gott föredöme för alla andra medlemsmuseer!

I detta nummer

Merparten av *Samdok-forum* ägnas denna gång åt några större projekt som Samdoks medlemsmuseer arbetat med. Tematiskt rör de sig från Varsel-projektets svåra frågor om arbetslöshet till folkfester kring sommarens kungliga bröllop och invigningen av Botniabanan. Numret innehåller också reflektioner om samtidsundersökningarna i sin museikontext, en rapport från Norsams andra workshop i projektet Bröd i Norden samt notiser och presentation av nya publikationer.

Kommande nummer

Redaktören tar tacksamt emot synpunkter och förslag från läsarna – hör av er om innehåll och form, kom med notiser, uppslag till artiklar, ämnen ni tycker bör tas upp, tips om konferenser, museipublikationer och andra böcker. För ett vitalt forum behövs medverkan från många! 2011 utkommer *Samdok-forum* med fyra nummer. Manusstopp för nästa nummer: **1 mars**; därefter 1 juni, 1 oktober och 1 december. Välkomna med bidrag!

* * *

Eva Fägerborg, Samdoksekretariatet
Redaktör för *Samdok-forum*

Varsel – hur smakar chipsen?

Av Mats Aronsson

Under 2008 svepte varslen över Sverige. En ökad arbetslöshet stod för dörren. Detta fick nio museer, Virserums Konsthall, ABF, LO och Folkets Hus och Parker att gemensamt ställa sig frågan: Kan man ha fredagsmys utan ett arbete att komma hem från? Hur smakar chipsen för den som är varslad?

Själv uppskattar jag inte fredagarna längre. Fredag är bara ännu en arbetslös dag, och under helgen som kommer kan man inte söka några jobb. Det känns bara trist.
Robert, Virserum

Jeanette Viktorsson, Volvo Lastvagnar, Umeå. Foto: Petter Engman.

När den senaste finanskrisen drabbade Sverige i form av massvarsel kontaktade Henrik Teleman, chef för Virserums Konsthall, Samdoksekretariatet med förslag om ett gemensamt dokumentations- och utställningsprojekt om den nya, kalla verklighet som drabbat den svenska arbetsmarknaden. Efter ett upprop till Samdoks medlemmar tog nio museer runt om i landet chansen att skapa ett samarbete om människorna bakom arbetslöshetssiffrorna. Varje museum kontaktade lokala fackklubbar, men även arbetsförmedlingar, för att rekrytera varslade som ville beskriva sin situation. Två intervjuer, med cirka ett halvårs mellanrum, skulle göras. Detta visade sig vara lättare sagt än gjort. Det var svårt att hitta drabbade som ville berätta om hur de upplevde att bli varslad och eventuellt uppsagd. Detta blev vår första lärdom.

Tack för stämpeln i arslet!
Jeanette, Umeå

Den senaste lågkonjunkturen har tydliggjort en ny skam kring arbetslösheten. I en tid när individen står mer i centrum än kollektivet kan du vara säker på att arbetslöshet försämrar ditt personliga varumärke. Du skickas till en arbetscoach för att bli konkurrenskraftig på marknaden. Du får gå kurs på kurs i konsten att skriva eleganta CV:n. I detta samhällsklimat är det lätt att förstå att många som drabbats av varsel om uppsägning tvekar inför att låta sig intervjuas.

Vart tog invandrarna vägen?

Det blev till slut trettiosju intervjuade från Dorotea i norr till Landskrona i söder, med hygglig spridning i ålder, kön och geografi. Däremot lyste invandrare med sin frånvaro i materialet. Vi kan bara spekulera om varför. Möjligen är viljan till anpassning till sitt nya hemland större än benägenheten att klaga på detsamma.

Facket kan inte göra någonting. Dom har bestämt i Sydafrika, att nu skall det omorganiseras och nu får dom här gå och då är det bara att lyda.

Angelica, Robertsfors

Anders Nilsson, Långasjö sågverk. Foto Björn Stridh.

Vår andra lärdom handlade om en uppgivenhet inför fackets möjligheter att hjälpa de drabbade. Då bör ändå noteras att de flesta intervjuade rekryterats just genom lokala fackklubbar. Hundratusentals har lämnat facket de senaste åren och finns inte representerade i materialet.

Varför då denna uppgivenhet? Några f.d. fackrepresentanter vittnar om hur de fått information om vilka som står på varsellistan, för att sedan förses med munkavle. Vid fikabordet har de sedan känt sig som svikare gentemot sina arbetskamrater.

För mycket samförstånd skapar problem

Misstron mot fackets möjligheter att förändra kan också bero på att den svenska Saltsjöbadsandan drivit samförståndet så långt att fack och arbetsgivare numera är för överens. Detta kan exemplifieras med Astra Zenecas massuppsägning i Lund i januari i år. Unionens fackklubbsordförande uttryckte då enbart förståelse för företaget, som – trots rekordstor utdelning till aktieägarna – ansåg det nödvändigt att skära ner på personalen för att finansiera framtida konkurrenskraft.

Det första varslat skickades ut via sms, före jul och jag klarade mig även vid andra varslat i januari. Vid sista varslat i mars var jag förberedd.

Sofie, Norrköping

De olika museerna intervjuade varslade om deras upplevelser och återkom sedan efter ett halvår för uppföljning. Alla deltagare fotograferades och materialet samlades i en gemensam digital bank.

Varje institution arbetade under våren 2010 fram en egen utställning under namnet Varsel. Alla hade tillgång till samma material, med möjlighet att till exempel hålla ett lokalt fokus på sin presentation. Den gemensamma nämnaren, utöver temat, blev ett bildspel med foton och citat från de intervjuade. Detta bildspel producerades av Västerbottens museum och distribuerades till övriga deltagare via vår gemensamma server och på DVD.

Undantaget ett heldagseminarium på Stadsmuseet i Stockholm hösten 2009 höll vi kontakten via e-post och telefon. Virserums Konsthall åtog sig att formulera projektets bakgrund och analys. Vi tog även ansvar för den gemensamma marknadsföringen, samt att en trycksak togs fram.

Anders Öhrling, Häfreströms pappersbruk. Foto: Cecilia Ahlsén.

Från enkla bildspel till stora byggen

Varje museum finansierade sin egen utställning. Den gemensamma marknadsföringen och den tabloidtidning som blev utställningskatalog bekostades av LO och ABF. Folkets Hus och Parker finansierade produktionen av en vandringsutställning. Alla fackförbund inom LO och TCO kontaktades för att bidra ekonomiskt, men även för att engagera sig i kringarrangemang på de olika orterna. Sex LO-förbund gick in med pengar, men inom TCO fanns inget intresse av att delta.

Runt månadsskiftet mars/april 2010 öppnade de flesta Varselutställningarna och under resten av våren öppnade några till. Hösten 2010 tillkom Varsel i Landskrona, samt Folkets Hus och Parkers vandringsutställning (som rullar till våren 2011). Det var inte möjligt att hitta ett exakt simultant öppningstillfälle, vilket naturligtvis hade varit extra kraftfullt.

Formen på utställningarna skiftade från Norrköpings stadsmuseums och Arbetets museums gemensamma bildspel på en utomhusvägg, till de till ytan största utställningarna på Bohusläns museum och Virserums Konsthall.

Kring utställningarna arrangerades olika lokala aktiviteter. På Bohusläns museum bildades under våren 2010 en projektgrupp av unga arbetslösa. På många orter genomfördes seminarier i samarbete med ABF och LO-förbund. En hemsida (www.varsel.net), med bl. a. ett forum för arbetsmarknadsfrågor upprättades. Och under påsken sände Sveriges Radio P1 ett program med uppläsningar av intervjuer från projektet.

Det värsta är nog att se hur familjen påverkas. Min dotter som är sju år har inte rätt att gå på fritids längre. Sånt är svårt att förklara. Det är tungt för henne. Hon kommer ifrån det sociala. Kompisarna.

Robert, Virserum

Varsel, Virserums Konsthall. Foto: Mats Aronsson.

Under vårt höstseminarium 2009 diskuterades hur en fördjupning och problematisering utifrån intervjumaterialet skulle kunna bedrivas. Personligen såg jag initialt en fara i att berätta något som alla redan vet. Vem behöver få höra att det är jobbigt att bli utan jobb? Alla känner väl redan sympati med dem som har det svårt. Vad behövde tillföras för att utställningarna skulle drabba även oss som fortfarande har ett jobb och en inkomst?

Generöst berättande fördjupar materialet

När jag efter nyår 2010 samlat ihop och läst alla intervjuer kom min oro på skam. Verkligheten slog mig på fingrarna. Intervjuerna i sig innehöll allt det djup och den problematisering som behövdes. Dessa trettiosju personer som så generöst delat med sig av sina känslor och tankar försåg oss med ett fantastiskt material. Nu gällde det bara att förvalta det väl.

Eftersom den här samarbetsformen var ny för de flesta deltagarna ställdes ständigt nya frågor, som krävde nya lösningar. Inte minst de etiska kraven tvingade oss att gång på gång klargöra vilka informanter som godkänt vad. Alla hade ursprungligen sagt ja till att delta i en intervju som skulle användas i en utställning på ortens museum. Sedan tillkom ställningstaganden till den gemensamma materialbanken, en tabloidtidning som skulle spridas gratis, ett radio-program, en hemsida, massmediakontakter etc.

Det var väldigt mycket tårar. Vi sa att det var dags att köpa vattenfast mascara.

Ann-Catrin, Stockholm

Satsa på dig själv när det blåser hårt

Någon ordentlig utvärdering av projektet har inte gjorts, men mina personliga reflektioner är följande:

- Ett stort samarbete mellan institutioner är idag relativt lätt att genomföra. Det krävs nödvändigtvis inte en större budget än vanligt, eftersom kommunikation och informationsutbyte lätt sker digitalt.
- Mängd + storlek = genomslagskraft. När så här många aktörer samverkar skapas ett mer genomgripande och trovärdigt material. Detta ger projektet större tyngd, vilket också återverkar på såväl publik-tillströmning som medial bevakning.
- I och med Varsel uppstod en synergieffekt för LO, ABF och Folkets Hus och Parker som bl. a. resulterade i ett samarbete mellan ABF och Folkets Hus kring den pågående vandringsutställningen.
- En genomarbetad förstudie, med tydligt syfte och formulerad metod, bör föregå ett projekt som detta. Att söka upp varslade genom lokala fackklubbar medförde att vi till en början missade de unga som ännu inte släppts in på arbetsmarknaden. Detta kunde korrigeras genom kontakter med Arbetsförmedlingen. Vi hade däremot inte resurser för att söka upp

den stora grupp arbetslösa invandrare som spontant inte kom att delta. Cirka 10 % av Sveriges befolkning är invandrare; siffrorna på hur många av dessa som är arbetslösa skiftar, men en av tre har nämnts.

- Berättelserna från de trettiosju intervjuade skiljer sig väsentligt. Där finns hopp och förtvivlan, uppgivenhet och jävlar anamma. Vissa mönster kan dock anas. Viljan/möjligheten till rörlighet på arbetsmarknaden är större i städerna än på landsbygden. Yngre räknar inte med (och eftersträvar heller inte alltid) att stanna länge på samma arbetsplats. Men även här finns det en skillnad mellan stad och land. Tilltron till facket är tämligen svag. Orsaken är ofta en bild av att facket inte har någon reell möjlighet att hjälpa, men även att fackklubbarna hellre samarbetar med arbetsgivaren än tar strid för sina medlemmar.

- Den viktigaste lärdomen är den röda tråd av individ framför kollektiv som löper genom hela Varselprojektet. Redan oviljan att bli intervjuad kan tolkas som ett tecken på att det har blivit mer skamligt att vara arbetslös än tidigare. Som arbetssökande skick-

as du numera till en personlig coach, som ska lära dig att konkurrera bättre. Medlemmarna flyr facket och a-kassan. I intervjumaterialet finns en mångfald av berättelser om stigmatiseringen när grannarna ser att du går hemma och om hur varslade arbetskamrater undviker att berätta för varandra om möjliga arbetstillfällen i grannkommunen.

Varselprojektet blev en berättelse om kris och utveckling. Om rädsla och cynism i relationerna mellan företagsledning och anställda. Men också om kraft och vilja till förändring hos de drabbade. Min viktigaste lärdom blev att vi idag lever i ett samhälle där individen allt oftare ställs ensam när det blåser som hårdast.

* * *

Mats Aronsson, utställningsproducent på Virserums Konsthall och samordnare av Varsel.
mats@virserumskonsthall.com

Varsel, Virserums Konsthall. Foto: Mats Aronsson.

VARSEL
Hur smakar chipsen?

Håfreströms bruk, Saab och ungdomsarbetslösheten i Bohuslän

Av Christine Fredriksen

"Även om man var beredd så var det lite chockartat, det får man säga. Jag har trivts så bra på bruket och hade tänkt pensionera mig där, men nu får man hitta en ny inriktning...."

... berättade Anders från Åsensbruk när vi träffar honom första gången. Anders började på Håfreströms pappersbruk som sextonåring och hann med 24 år och 352 dagar innan bruket lades ner i juni 2009. Ca 260 man blev uppsagda och kommunens största arbetsplats försvann. För det lilla samhället Åsensbruk i nordöstra Dalsland innebar detta stora förändringar. En ersättningsindustri har tagit över en del av brukets lokaler, men har inte stort behov av att nyanställa. Efter nedläggningen av bruket har en samhällsförening bildats som arbetar för bygden och för att inte avvecklingen ska bli för kännbar, som att affären och skolan ska kunna vara kvar.

Håfreströms pappersbruk hade existerat i 129 år. Detta var det första pappersbruk i Nordeuropa som tillverkade maskinbestruket finpapper och som med investeringar genom åren hade en relativt modern anläggning. Men höga energi- och råvarupriser hade gett ett ekonomiskt underskott i flera års tid. Vintern 2008/2009 uppmärksammade Föreningen Industrihistoria i Väst nedläggningsbeslutet och bestämde att undersöka möjligheterna att dokumentera industrin

och människorna som arbetade där innan sista pappersarket lämnade bruket. Många av arbetarna hade långa anställningstider och många har släktingar som har arbetat här. De senaste decennierna har Dalsland haft en stor utflyttning och ett stort antal arbetstillfällen har försvunnit. Kjell, som var 42 år när han fick sluta sitt arbete vid Håfreströms bruk, berättar om känslan av överklighet när de i september 2008 fick reda på nedläggningsbeslutet:

"Dagen efter sen, när jag vaknade så satte jag mig upp och liksom gnuggade ur ögonen och funderade på "Har jag drömt det?". För det var liksom den känslan man hade dagen efter, det här kan ju inte ha hänt! Sedan tar det tid att förstå... Det blev ju först slutgiltigt den då'n som man gick hem och inte skulle gå hit något mer, så att säga... Ända fram till dess hade det bara varit en känsla. Och lång tid efter så kändes det överkligt, att detta var något som inte kunde hända... Det kommer att bli svårt att få nå't ställe där man trivts så bra."

Efter att ha varit arbetssökande i ett år och varit på arbetsintervjuer i både Dalsland och Norge har Kjell

Uställningen Varsel på Bohuslänsmuseet. Foto Sigfrid Carlsson, Bohuslänsmuseet.

fått ett nytt arbete vid ett annat pappersbruk i norra Dalsland. Men hälften av de som blev uppsagda från Håfreström bruk är fortfarande arbetssökande ett år efter nedläggningen.

Känslan av överklighet, bestörtning och frustration vid uppsägning, men också kraften av lokal identitet och en vilja att se möjligheterna kanske kan karaktärisera vad många kände den dag som beskedet om nedläggning lämnades. Att dokumentera människors upplevelser vid så omtumlande situationer och att få förtroendet att få ta del av berättelser och de starka känslor som en uppsägning innebär är inte enkelt. Genom den historiska dokumentationen av Ewert Arwidsson, Föreningen Industrihistoria i Väst, och senare den dokumentation som etnologen Björn Ohlsson vid Göteborgs universitet genomförde om människorna vid bruket, fanns förutsättningar att bredda den etnologiska studien i samverkan med Varselprojektet. De fackliga organisationerna vid Håfreströms bruk stödde också att berättelserna från nedläggningen av bruket skulle ingå i Varselutställningen och att skapa en arbetsgrupp från Håfreström där vi kunde fortsätta samarbetet inför utställningen som visades på Bohusläns museum våren 2010.

Hösten och vintern 2009/2010 stod det och vägde för Saab – försäljning till ny ägare eller nedläggning. Utanför huvudporten i Trollhättan ordnades demonstrationer, dagstidningarna rapporterade nästan dagligen om förhandlingarna och många i Trollhättan och bygderna runt omkring var oroliga för uppsägningar. Samtidigt lade flera underleverantörer till Saab i Västsverige varsel på den osäkra framtiden. Den 18 december 2009 tillsattes en likvidator vid Saab för att inleda avvecklingen av företaget, eftersom ägaren General Motors i ett sent skede av förhandlingarna inte godkände köparna. Trots detta fortsatte Saabs svenska ledning att försöka hitta en lösning och en annan tänkbar köpare till Saab.

"Det är tråkigt med alla besked om Saabs nedläggning... Det är svårt för hela Västsverige. Så man får hoppas att det kan bli en bra köpare till Saab, jag hoppas för alla arbetskompisar som jag har kvar på Saab, att produktionen kan fortsätta",

säger Ronny, som i många år arbetat som mekaniker och täthetsprovare och som är en av rösterna från Saab i Varselutställningen. Den 23 februari 2010 nåddes slutligen en överenskommelse och företaget Spykers Cars N V tillträdde som ny ägare.

I utställningen Varsel som visades på Bohusläns museum fanns också röster från ungdomar och från anställda inom barnomsorgen. Uddevalla och flera orter i Dalsland har en hög ungdomsarbetslöshet och för insamlingen till Varselprojektet hade vi ett samarbete med Arbetsförmedlingarna i Uddevalla – Färgelanda och Trollhättan. Det har varit svårt för ungdomar att få arbete i Uddevalla, eftersom det finns en stor gymnasieutbildning och många ungdomar på orten. Arbetsförmedlingen och kommunen har olika åtgärdsprogram, men en fast anställning är det som de flesta eftersträvar, som Sofia, 19 år från Uddevalla berättar:

"Jag vill ha ett riktigt jobb, där man är uppskattad och gör något nyttigt och där man har en riktig lön..."

Temadagar och samverkan kring det lokala bruksmaterialet

Alla möten med människor i Dalsland, Uddevalla och Trollhättan och samtal om arbetslöshet, varsel och uppsägning, funderingar kring "vem är man, vilken identitet har man som arbetssökande", tankar om svårigheter med ekonomin, känslan av utanförskap, men också förväntningar och förhoppningar om nya jobb ledde fram till fortsatta samtal och samarbeten med några av dem som var med i dokumentationen.

Arbetsgruppen från Håfreström diskuterade material till utställningen om bruket och nedläggningen. I brukets tomma lokaler träffade jag Anders Öhrling, Kjell Pettersson och Uno Ström, som varit anställda vid bruket, samt frilansfilmare Annelie Olsson från Dals-Rostock och Björn Ohlsson från Göteborgs universitet. Texter till bildspel och utställningsfotografier diskuterades och Uno Ström, som under många år har haft fotografi som hobby, tog fram bilder från sista halvåret som driften var igång. Han hade under våren haft i uppdrag av de fackliga organisationerna och bruksledningen att fotografera verksamheten vid bruket. Annelie Olsson arbetade med en filmdokumentär om nedläggningen och för detta samlade hon allehanda prylar och rekvisita från bruket. En av de mera spännande sakerna som kom att visas i Varselutställningen var "Tingeling", en liten ljudisolerad barack som stått inne i fabriken vid en av tillskärningsmaskinerna och där man kunde gå in i för att vila öronen en stund från fabriksbullret. Hit bjöds besökarna till Varselutställningen att komma och att berätta om sina egna erfarenheter från arbets-

Anders Öhrling och Kjell Pettersson på Häfreströms bruk. Foto Cecilia Ahlsén, Bohusläns museum.

marknaden och om varsel eller arbetslöshet.

Tillsammans planerade vi också några temadagar om Dalsland på museet. Temat var "Papper". I utställningshallen satt Olof Johansson, en äldre bokbindare och lärare som visade tekniken att binda böcker. Hans finaste upplevelse dessa dagar var när en av hans tidigare elever kom till museet och gav honom en bok som han hade tillverkat på Olofs lektioner på 1960-talet! Populär var också en workshop där man fick tillverka DVD-fodral av papper och tyg från de avlagda overallerna på bruket eller från finare tyger. Annelie Olsson svarade för detta program. Känslan att arbeta med papper och papprets kvaliteter var en del av upplevelsen, och pappret kom från en stor rulle Häfreströms dubbelbestruket finpapper som blivit kvar efter nedläggningen.

Byggnadsantikvarie Lars Bergström från Västarvet i Vänersborg berättade om kulturmiljöverksamheten i Dalsland och höll ett föredrag om Vargöns pappersbruk i Vänersborg, som dokumenterats innan nedläggningen. Etnologen Björn Ohlsson höll föredrag om "Pannknekt, montör och bestyrkare – industriarbetare, vilka är de och vad gör de?" där han jämförde arbetet i pappersindustrin med att arbeta på Pripps

eller Volvo. Föreningarna Industrihistoria i Väst och Uddevalla Varvs- och Industrihistoriska Förening deltog också på temadagarna. En höjdpunkt på temadagarna var när Anders Öhrling och Uno Ström höll i en berättarstund och bildvisning och förmedlade sina egna upplevelser och minnen av bruksarbetet. En diskussion som uppstod var betydelsen av att tillhöra en arbetsplats och vad ett lokalt engagemang betyder vid ett nedläggningsbeslut.

Att föra samman dokumentationer och insamling om ett så pass känsloladdat ämne som uppsägning och arbetslöshet med program och aktiviteter i samverkan med dem som drabbats, har för museet gett ytterligare en dimension i arbetet med projektet och utställningen. Förhoppningsvis har de som har deltagit i projektet också känt att de har fått behållning av samarbetet. Det känns också fint att delar av utställningen, tillsammans med olika programaktiviteter, har visats i Dalsland under sommaren genom ett lokalt initiativ av Annelie Olsson och Melleruds kommuns kulturförvaltning.

Temadagarna avslutades med "Samtal om Dalsland. På kanten av Kroppefjäll" med inbjudna från studieförbund, turistnäring, konstnärer, företagare,

en folkhögskolerektor och politiker. Tanken var att berätta om nya projekt och initiativ som finns i Dalsland och vad detta kan betyda för den regionala utvecklingen och för nya arbetstillfällen i bygden.

Ungas röster och kreativitet om arbete och framtid

En alldeles speciell del av Varselprojektet på Bohusläns museum var ett ungdomsprojekt där fem unga vuxna från Uddevalla deltog. Fyra tjejer och en kille mellan 19 och 25 år var med i färdigställandet av utställningen och arbetade också med att ta fram program på temat arbetsmarknad, arbetsliv och arbetslöshet. Detta var ett samarbete med Arbetsförmedlingen i Uddevalla och praktiktjänsten gjordes inom ramen för den s.k. ungdomsgarantin. Ungdomarna fick möjlighet att tillföra idéer till utställningen och de fick prova på intervjueteknik och att göra några egna intervjuer, som fanns med i utställningen. Syftet med ungdomsprojektet var att ge unga vuxna en arena där de kunde utvecklas, prova att arbeta inom kulturarvssektorn och få kunskap om de olika arbeten som finns där. Tanken var också att ungdomsgruppen skulle sätta sig in i och engagera sig i samhällsdebatten kring arbete, identitet och framtid. Projektledare var Sofie Henryson-Rudvall och handledare för ungdomarna var Souxie Segage.

Ett av de mest intressanta programmen som ungdomarna tillsammans med handledaren arbetade fram var: "Hur hanterar du din arbetslöshet och kriser som kan uppstå?" Denna temadag genomfördes tillsammans med ett socialt projekt i Uddevalla kommun, "Mötesplats Dalaberg", och med Arbetsförmedlingen i Uddevalla och deras psykologer.

Ett annat tema var "Hur man tar sig vidare i livet trots motgångar". Oavsett ålder, ursprung eller kön

har många upplevt känslor av utanförskap och motgångar i livet. Dagen var ägnad åt att visa ungdomar att oavsett anledningarna till motgångarna och utanförskapet så kan livet vändas från negativt till positivt. Temat genomfördes i samarbete med skolorna i Uddevalla, Mötesplats Dalaberg och Lugna Gatan, Göteborg (en verksamhet inom Fryshuset). Inbjuden artist för dagen var hip-hop artisten Dogge Doggelito, tidigare sångare och rappare i bandet The Latin Kings. Han berättade om sina framgångar som artist, men hade också berättelser om motgångar i livet.

Referenser

Varsel, tabloid april 2010, red Mats Aronsson, samordnare Varselprojektet/Virserums Konsthall

www.varsel.net

Bohusläns museum, intervjuer av Christine Fredriksen 2009/2010.

Björn Ohlsson, *Människorna och arbetet på bruket. Håfreström 1880 – 2009*. Mellerud 2009.

Sofie Henryson-Rudvall, Målprogram för Ungas röster och kreativitet om arbete och framtid. Bohusläns museum 2009.

Souxie Segage, *Varsel. Utvärdering av projektet Ungas röst och kreativitet om arbete och framtid*. Stencil, Uddevalla 2010.

* * *

Christine Fredriksen, antikvarie, Bohusläns museum
christine.fredriksen@vgregion.se

Hur vi försökte få människor att berätta om sin situation som varslad

Av Elisabeth Boogh och Piamaria Hallberg

Två av de nio museer som deltog i Varselprojektet var Stockholms stadsmuseum och Stockholms länsmuseum. De båda museerna arbetade tillsammans med dokumentationen. Länsmuseet fotograferade och Stadsmuseet intervjuade.

Det var svårt att hitta intervjupersoner. Arbetslösheten i Stockholmsområdet var begränsad och inte så stor som i resten av landet. Här fanns varken arbetslösa ingenjörer eller sjukvårdsbiträden. Vi tog kontakt med arbetsplatser som vi läst om i massmedia och som varslat om stora uppsägningar. Men sekretessen var stor och inga namn förmedlades. Samma sak hände när vi ringde till myndigheter, organisationer och andra privata arbetsgivare.

Vi försökte en annan taktik, ett upprop som förmedlades till flera ställen. LO som organiserar många yrkesgrupper förmedlade uppropet över hela länet. Omställningskansliet i Stockholms stad som coachar övertaliga satte appellen på sina anslagstavlor. Också på våra museers hemsidor sökte vi personer som ville berätta om sin vardag som varslad. På så vis fick vi kontakt med stockholmare som kunde tänka sig att förmedla sina känslor inför den situation de ofrivilligt hamnat i. Ytterligare informanter fick vi genom bekantas bekanta. Genom LO kom vi också i kontakt med två fackligt aktiva men arbetslösa personer.

Att framträda som varslad individ var jobbigt, att vara utan arbete verkar vara bland det värsta man kan råka ut för. Det märkte vi när några som först sagt ja till att delta i projektet sen ångrade sig och tackade nej. Men i gruppen som bestämt sig för att

Ulrika. Foto Mattias Ek, Stockholms läns museum.

Fredrik. Foto Elisabeth Boogh, Stockholms läns museum.

vara med var det bara en som ville vara anonym, de andra framträdde med namn och bild.

Sex personer intervjuades; av dessa var fyra välutbildade akademiker, en var målare och en restaurangarbetare. Det var fyra kvinnor och två män. Fem av informanterna var under 30 år.

En snabb slutsats är att för de som hade akademisk examen var chocken och förvåningen stor. De var helt främmande inför situationen, hur kunde detta ske? De andra var mer luttrade.

Fem av personerna fotograferades i porträttform.

Att vi valde porträtt berodde mest på ämnets karaktär. Så här i efterhand kan vi dock tycka att vi borde ha gjort en mer djuplodande fotografering av informanterna. Vi hade i fotografiets form kunna berätta om deras vardagsliv som arbetslösa, vilket hade blivit ett fint komplement till de berättelser som framkom i intervjuerna.

Materialet presenterades i en utställning på ABF-huset i Stockholm, i en tabloidtidning och i ett bildspel som visades på ABF-huset, Stockholms stadsmuseum och Stockholms länsmuseum.

* * *

Elisabeth Boogh är fotograf vid Stockholms länsmuseum och Piamaria Hallberg är antikvarie vid Stockholms stadsmuseum
elisabeth.boogh@stockholmslansmuseum.se;
piamaria.hallberg@stockholm.se

Folket i fokus på kronprinsessans bröllopsdag

Av Ann Grönhammar, Cecilia Hammarlund-Larsson och Anna Ulfstrand

Årets kungliga bröllop var ett gigantiskt evenemang som satte avtryck runtom i Sverige. Hur denna händelse på en officiell, nationell nivå påverkade samhället och medborgarna var temat för ett dokumentations- och insamlingsprojekt där museer och folkminnesarkiv samarbetade och där många medarbetare deltog.

Att den 19 juni 2010 skulle bli en speciell dag insåg nog många när kronprinsessan Victorias och herr Daniel Westlings förlovning tillkännagavs i februari 2009 och man kunde ana att evenemanget skulle ta stor plats i det offentliga samtalet, media och i många människors liv. "Direkt när man hörde om förlovingen fattade man ju att man skulle jobba den 19 juni 2010" berättade till exempel en polis som stod vid en av avspärrningarna i Stockholms innerstad under bröllopsdagen. För Sverige och Stockholms stad innebar det en möjlighet att marknadsföra landet och staden internationellt och turistnäringen vädrade morgonluft. Diskussioner om monarkins vara eller inte vara tog fart och det rimliga i kostnaden för detta evenemang ventilerades. På flera museer fördes resonemang om hur man borde förhålla sig till bröllopet. Några ansåg att bevakningen skulle bli stor nog och att museerna borde satsa sina resurser på annat och andra tyckte kanske att en dokumentation skulle bidra till en nationalistisk yra som man snarare borde ställa sig kritisk till.

Mycket mer än en berättelse om ett bröllop

Nordiska museet, Livrustkammaren och Stockholms stadsmuseum bestämde sig vart och ett på sitt håll för att dokumentera evenemanget. Motiven kanske var lite olika för våra tre institutioner, men insikten att detta skulle komma att bli en händelse som skulle berätta mycket om vår samtid förde oss samman och vi beslöt oss för att samordna våra insatser. I fokus för vårt intresse stod hur detta bröllop skulle påverka Sverige och svenskarna. Vi ville studera hur ett så omfattande arrangemang som sker på en officiell, nationell nivå påverkar samhället och medborgarna. Skulle kronprinsessans bröllop ha inflytande över hur vi i Sverige skulle komma att tillbringa dagen? Ett evenemang, eller en ritual, som denna är naturligtvis beroende av både deltagare och åskådare. Skulle till-

Förmiddag på Norrbro. Foto Göran Fredriksson, Stockholms stadsmuseum.

räckligt många delta och i vilken grad? Skulle vigseln följas via storbildsskärmar på gator och torg eller skulle flertalet föredra att stanna hemma och duka upp någonting festligt framför TV:n? Skulle bröllopet uppmärksammas på förskolor, skolor och äldreboenden? Vi inspirerades också av de museidokumentationer som gjordes i våra grannländer Norge och Danmark 2001 respektive 2004 i samband med kronprinsbröllopen där. Efter en kort tid anslöt sig också Institutet för språk och folkminnen i Uppsala till projektet.

Upplägget för dokumentationen under själva bröllopsdagen var att våra kollegor med olika professioner och från olika avdelningar eller enheter bjöds in att delta. Hur många det blev berodde förstås på storleken på våra museer. För att alla skulle få en introduktion ordnade vi under våren ett gemensamt seminarium med inbjudna föreläsare och en presentation av hur vi hade tänkt oss att arbetet skulle gå till. Resultatet av dokumentationen återkommer vi till nedan, men redan här kan vi konstatera att just samarbetet mellan våra institutioner var både inspirerande och gjorde att vi kunde arbeta effektivt. En erfarenhet att ta med sig vidare in i nya projekt inte minst i andra samdoksammanhang!

Rojalist. Foto Göran Fredriksson, Stockholms stadsmuseum.

Olika museer - olika perspektiv

På ett tidigt stadium valde vi bort bort tanken på att dokumentera själva bröllopsritualen; det vore inte det bästa sättet att använda våra resurser på. Det fanns dock ett intresse för att undersöka hovets förberedelser, inte minst eftersom detta också hade gjorts inför kungabräöllopet 1976. Här samarbetade Nordiska museet och Livrustkammaren, med inriktning på allt det arbete som utfördes bakom kulisserna av Husgerådskammarens och Hovstallets personal. Förberedelserna följdes av en av Nordiska museets fotografer och följdes upp av Livrustkammarens långa och djupgående intervjuer med ett antal nyckelpersoner vid hovet.

På Nordiska museets hemsida presenterades en enkät med frågor som hur man tänkt tillbringa den 19 juni och hur man förhöll sig till evenemanget och monarkin. Veckorna före bröllopet gick museet dessutom ut med ett upprop till svenska folket att skriva dagbok under bröllopsdagen. Enkäten besvarades av 155 personer och dagboksuppropet gav drygt 150 bidrag.

Stadsmuseet har stadens förändringar och stockholmarnas liv som givet fokus och arbetar med kunskapsuppbyggnad kring huvudstadens historia.

"Brudar" på sopberget bakom IKEAs camp på Skeppsbron. Foto Anna Panser, Stockholms stadsmuseum.

Museets dokumentationsinsats koncentrerades därför på vad som hände i staden tiden före bröllopet och under själva bröllopsdagen. Vi var intresserade av att ta reda på om det förekom spontana firanden eller antirojalistiska markeringar och demonstrationer. Hur påverkade bröllopet olika platser i staden? På vilket sätt skedde firandet på offentliga platser och i bostadsområden? Syntes händelsen i butiksägares skyltningar och i restaurangernas utbud? Hur berördes stockholmarna i sitt vardagsliv och hur påverkade bröllopet alla de människor som på olika sätt via sina arbeten kom i kontakt med evenemanget?

Stockholms stad bedömde tidigt att bröllopet innebar en mycket stor marknadsföringsmöjlighet. Man såg framför sig hur bilder av Stockholm som visade sig från sin bästa sida skulle kablas ut över världen. En festival, Love2010, med musik, teater och andra kulturevenemang pågick från Nationaldagen 6 juni och fram till bröllopsdagen. Som en avdelning inom Stockholms kulturförvaltning deltog museet i detta evenemang, samtidigt som vi dokumenterade händelserna. Detta väcker intressanta frågor om samtidsdokumentationens förhållande till de förväntningar som läggs på museerna att allt mer vara en del av upplevelsenäringen.

På själva bröllopsdagen var ett femtontal medarbetare från våra institutioner ute och fältarbetade. Flertalet höll sig i Stockholm, men Ockelbo fick också besök liksom Enköping. Några rörde sig på gator och torg, andra besökte institutioner som äldreboende eller privata hem. På Gärdet i Stockholm var "masstrivsel" utannonserat som ett alternativ till bröllopsryan och på en restaurang ordnade Republikanska föreningen en alternativ fest. Båda dessa evenemang dokumenterades. Under dagen genomfördes en stor mängd kortintervjuer och observationer. Flera fotografer dokumenterade olika aspekter av firandet och vissa delar filmades dessutom.

Även några andra samdokmuseer genomförde dokumentationer. Helsingborgs museer/Kulturmagasinet och Skellefteå museum undersökte hur bröllopet uppmärksammades i dessa städer. Norrbottens museum i Luleå följde hur bröllopet speglades i lokala tidningar. Resultatet av dokumentationen är med andra ord ett omfattande material som kommer att arkivläggas på respektive institution.

Firare i Ockelbo. Foto Jessica Wallin, Nordiska museet.

Närvaron på varierande avstånd till händelsernas centrum

Självklart är det också angeläget att bearbeta materialet och återkomma till våra ursprungliga frågor. Under arbetes gång har även andra infallsvinklar vuxit fram. Teman som skulle kunna lyftas fram är *centrum och periferi, väntan samt nya folkliga traditioner*. Staden delades under dagen upp i hetare och kallare zoner kring den absoluta medelpunkten, som var Storkyrkan. En busschaufför vid Odenplan beskrev den märkliga känslan av att befinna sig nästan på plats, men ändå inte riktigt i händelsernas centrum. En av deltagarna från Stadsmuseet beskrev hur det bildades grupper som han valde att kalla "familjer" av människor som stod nära varandra och väntade, ibland i många timmar, på kortegen. Att följa och fira stora evenemang i hemmet, via TV är ett fenomen som blivit allt vanligare. Vi har under de senaste åren sett hur nya traditioner växer fram och formas i samband med till exempel melodifestival, nobelprisutdelning och som i detta fall ett kungligt bröllop.

Bröllopet på storbildsskärm i Ockelbo. Foto Jessika Wallin, Nordiska museet.

Även hur svenskar i utlandet firade inhämtades genom medlemmar i kvinnoföreningen SVEA, vilka ställde upp på ett upprop och sände in mejl med beskrivningar i ord och bild hur de tillbringat dagen.

Livrustkammarens dokumentalister studerade både förberedelserna dagen innan och deltog som observatörer i folkhavet runt Slottet på själv bröllopsdagen. De intervjuade ett antal personer som kommit från olika delar av landet, och även från grannländerna Norge och Finland. Åskådarna fick svara på några frågor om motivet till att de lockats till platsen och om vad de ansåg om monarkins och brudparets framtid på tronen.

Vid Institutet för språk och folkminnen gav de diskussioner som uppstod i och med kronprinsessans önskan att överlämnas av sin far tillfälle att följa upp en tidigare undersökning där 125 präster gav sin syn på det nutida brudöverlämnandet. Frågan är hur bröllopet den 19 juni kommer att påverka bröllopsritualer framöver.

I samband med bröllopet lanserades en rad souvenirer och andra produkter. Ett urval av sådana minnessaker har också samlats in av de medverkande museerna.

Slutsatser och redovisningar kommer vi att presentera i en rapport, men vi hoppas också få möjlighet att i bokform presentera material och slutsatser. Extra intressant vore det om detta kunde göras i samarbete med våra nordiska kollegor i Köpenhamn och Oslo för att på olika sätt kunna jämföra den samtida monarkins roll och uttryck i de tre länderna.

* * *

Ann Grönhammar är enhetschef vid Livrustkammaren, Cecilia Hammarlund-Larsson är intendent vid Nordiska museet, Anna Ulfstrand är enhetschef vid Stockholms stadsmuseum
ann.gronhammar@lsh.se
cecilia.hammarlund.larsson@nordiskamuseet.se
anna.ulfstrand@stockholm.se

Botniabanans invigning

Av Katarina Sandberg

Det är långt mellan järnvägsinvigningarna nuförtiden. Förra gången en större järnväg togs i bruk var för över sjuttio år sen, när Inlandsbanan invigdes den 6 augusti 1937. Under fyra dagar nu i augusti 2010 var det dags igen – denna gång för Botniabanans invigning lördagen den 28:e som höjdpunkt. Sveriges Järnvägsmuseum var på plats.

Det låg en spänd förväntan i luften när jag och min kollega Christina Engström kom till Frånö Folkets Hus strax utanför Kramfors på morgonen den 26 augusti. Vi och ytterligare två kollegor skulle vara med under fyra dagar och dokumentera invigningen av Botniabanans för Sveriges Järnvägsmuseum, Trafikverkets museers, räkning. Detta var även ursprungligen tänkt som ett fältarbete med vår samdokpool för Tillverkning och tjänster, men av olika anledningar gick det inte att genomföra. Järnvägmuseet hade sedan tidigare haft kontakt med informationschefen på Botniabanans AB om att ta emot informationsmaterial, bilddatabas, tidningsklipp och föremål till museets samlingar när bolaget Botniabanans AB avvecklades.

Informationstavla med punktskrift. Foto Katarina Sandberg, Sveriges Järnvägsmuseum.

Husums Resecentrum. Foto Katarina Sandberg, Sveriges Järnvägsmuseum.

Vi tänkte även visa delar av utställningen om Botniabanans framväxt från informationscentrumet i Örnsköldsvik.

Nu var uppgiften att dokumentera hela evenemanget genom att delta på plats, skriva ner intryck under tågresor, göra intervjuer, fotografera, filma och samla in föremål och annat material till museets samlingar. Vi ville både dokumentera själva invigningsfestligheterna och lyssna av vad allmänhet, tjänstemän, näringsliv och politiker ansåg att Botniabanans skulle komma att betyda för människa och samhälle, här i regionen och på ett nationellt plan. Botniabanans informationsavdelning som höll i invigningsarrangemanget ordnade så att Sveriges Järnvägsmuseum kunde vara med hela vägen ut, eftersom vi ju även skulle ta hand om övrigt material. Det var därför vi kom till Frånö denna torsdagsmorgon. Vi skulle få åka med på det så kallade Premiärtåget, med personal och entreprenörer som hade arbetat med banan.

Premiärtåget

Anslutningsbussen till Frånö från X2000-tåget i Sundsvall var sen, så vi fick springa ned till den provisoriskt uppbyggda plattformen med andan i halsen och fikat i handen. Vi hade ett par minuter till godo innan tåget skulle starta färden norrut mot Umeå och

fick plats i vagn två, bland entreprenörer och personal. I den vagnen var det en mycket uppsluppen och trivsamt stämning – när tåget rullade ut från Frånö kl 11.30 applåderades det till och med spontant! Här märktes det att det var människor som varit engagerade i byggandet, vi noterade många initierade och roliga kommentarer i våra anteckningsblock. Under resans gång berättade olika entreprenörer via högtalarsystemet om byggnadsarbetena.

Resecentrum

Tåget stoppade för avstigning, rundvandring och information vid de nya resecentrumen i Kramfors, Örnsköldsvik, Husum, Nordmaling och Hörnefors. Byggnaderna var gediget utformade, med omsorg om material och detaljer. Örnsköldsvik och Umeå som de största var överväldigande, som stora glaspalats! Umeå Östra kallas redan för "Kexchokladen" på grund av det speciella rutlagda system av träbalkar som utgör byggnadskonstruktionen. De flesta vi talade med denna dag var mycket positiva, men det fanns även vissa som var missnöjda, t ex landskapsarkitekter som var kritiska till de branta stenvallarna täckta med grov makadam – mycket svårskötta på sikt. Efter 19 mils resa var det så bara kulmen på arbetet med banan – personalfesten – som hägrade för de flesta, men så långt sträckte sig inte vår ackreditering. Vi tog istället en av de väntande bussarna ner till Umeå centrum, gick till vårt hotell och fyllda av intryck efter den första dagen gick vi igenom morgondagens arbete, då vi skulle rekognoscera inför filmning och fotografering av lördagens invigningståg.

Rullande invigning med kungliga förtecken

Lördagen var Invigningsdagen med stort I. Flaggorna var hissade och trumpeterna smattrade. Invigningståget med kungen, VIP-gäster och media gick från resecentrum till resecentrum under dagen. Invigningsfestligheter hölls på fyra platser: Kramfors, Örnsköldsvik, Nordmaling och Umeå. Kungen höll tal och slog symboliskt ihop två rälsbitar av trä i en högtidlig ceremoni och så var resecentrumet invigt! Och järnvägen också förstås! Men festligheterna pågick på alla platserna, med stora artistuppbåd, hela dagen lång.

Mitt i allt detta, i "stormens öga" åkte jag med på VIP-tåget, fotograferade och skrev. Jag fick upplåta min plats åt Sveriges Radio när de skulle intervjua

Umeå Östra Resecentrum ligger i anslutning till Umeå universitet och Umeå regionsjukhus. Foto Katarina Sandberg, Sveriges Järnvägsmuseum.

ministrar och kommunalråd och VD:ar och andra kändisar som var med. Mina tre kollegor åkte i en hyrbil för att kunna filma och fotografera när tåget passerade de längsta tunnlarna i Sverige och den högsta bron på banan, och gled in på resecentrumens perronger. Vi hade åkt närmare 30 mil mellan Umeå och Kramfors och rekognoserat under fredagen för att hitta platser att filma ifrån. Men vår filmare Lennart Lundgren höll på att ramla ner från en av höjderna när tåget susade förbi – det gick ju mycket fortare i verkligheten än när han hade tränat dagen före! Och vår fotograf och skribent Lars Olof Karlsson höll på att försvinna i buskagen nedanför.

Kungamiddagen

Festligheterna bara fortsatte under dagen, men vid 18-tiden lämnade jag Umeå Östra för att hinna till hotellet och byta om till festklänning – jag skulle delta vid kungamiddagen på Länsresidenset. Kl 19.30 var det mingel med fördrink och kl 20.00 var det dags för middagen. Den intogs i ett tält i residensets trädgård

Publiken i Kramfors. Flera tusen personer hade tagit plats för att få vara med när deras nya resecentrum skulle invigas. Storbildsskärmar och teckentolkning gjorde att även de som stod långt bak kunde följa det hela. Foto Katarina Sandberg, Sveriges Järnvägsmuseum.

– landshövdingen Chris Heister sa i sitt välkomsttal att så många gäster tyvärr inte rymdes inne i residenset. Tältet var dock mycket vackert utsmyckat med färgad belysning som påminde om japanska lyktor, vitt porslin och vitt linne. I mitten stod ett runt honnörsbord och de övriga tolv borden sträckte sig som strålar ut från det. Vid honnörsbordet satt kungen, med en dam på var sida: landshövdingen och vice statsminister Maud Olofsson. Där satt även Botniabanans VD Lennart Westberg, Botniabanans styrelseordförande Anna Grönlund, Norrtågs VD Maria Högländer och Trafikverkets VD Gunnar Malm. Middagen pågick i nästan fyra timmar, ett antal tal hölls under avspända former och det bjöds på musikunderhållning. Stämningen var lättsam och glad och känslan var att många kände sig lättade att äntligen ha nått hit.

På menyn stod: Sikrom med färskostfylld kavringbakelse, rödlök, gurka och solrosskott; Grillad kalvytterfilé med paltmuffins, crème på majrova, portvinsky samt ragu på rimskivling; Åkerbärsmousse med halloncurd på chokladbotten. Drycker: Pongrácz Brut (Sydafrika), Brewdog 77 Lager (Skottland), Rocca Guicciarda Riserva (Italien), St Stephan's Crown Tokaji Aszú 3 Puttonyos (Ungern) samt efter detta Kaffé & Avec.

Allmänhetens tåg

Under söndagen tjuvstartade allmänhetens tåg. Då körde tåg hela dagen i pendeltrafik mellan Umeå och Örnsköldsvik. Norrtåg hade delat ut gratisbiljetter och det hade varit strid på kniven om biljetterna. De hade tagit slut blixtnabbt när de släpptes eftersom många ville åka en provtur med de snabba tågen denna första dag. Trots regn i luften var det fullt med glada och förväntansfulla människor som fyllde vagnarna sedan de serverats kaffe och bulle på perrongen. De flesta var mycket positiva till banans framtid. Man såg möjligheterna att binda ihop Ö-vik och Umeå och arbeta/studera på en ort och bo på en annan. Många ville bara åka och hälsa på någon bekant på den andra orten eller spendera ett par timmar med shopping och kultur. Även boende i de mindre orterna såg stora fördelar med att kunna pendla till de större för arbetsstillfällen och studier. Att åka fort och bekvämt till Stockholm hägrade naturligtvis också, även om detta inte går förrän nästa år. De kritiska var tveksamma till om folk skulle pendla, eftersom det var för långt att ta sig till resecentrumen, och de trodde även att folk skulle tycka att det inte var tillräckligt prisvärt.

Hoppbacken i Örnsköldsvik är en viktig symbol för staden. Det fanns diskussioner om att backen skulle flyttas då banan skulle dras fram. Nej, sa Örviksborna, så backen fick istället flyttas bakåt, in i berget, för att den nya järnvägen skulle kunna gå utanför den. Foto Katarina Sandberg, Sveriges Järnvägs-museum.

Och sen då?

Nu återstår efterarbetet. I oktober hämtade vi materialet från Projekt Botniabanan i Umeå och Örnsköldsvik. Sedan ska vi gå igenom allt. Vi har bland annat sparat programblad, menyer, biljetter, banderoller, flaggor, jubileumssaker, profilkläder och inbjudningar. Vi har börjat gå igenom våra samlade bilder och intervjuer och funderar över hur vi ska kunna visa detta på bästa sätt. Vi ska redigera vår film. Och så ska vi göra oss beredda på att åka upp till invigningen av Ådalsbanan nästa höst. I och med det sätter persontrafiken igång på allvar med den ordinarie tidtabellen och Stockholmstågen börjar gå. Då får vi också ställa alla frågor som vi inte ställde den här gången, t. ex om hur det går med stationerna och stationssamhällena på gamla stambanan.

* * *

Katarina Sandberg är avdelningschef vid Sveriges Järnvägs-museum
katarina.sandberg@trafikverket.se

FAKTARUTA

Botniabanan är en järnväg för både gods- och persontrafik. Den knyter ihop tätorterna längs Norrlandskusten i en ca 19 mil lång bana mellan Umeå och Kramfors och inrymmer 143 broar och 2,5 mil tunnlar (16 stycken, varav den längsta är 6 km). Sista biten från Ångermanälven till Kramfors – Ådalsbanan – beräknas klar i augusti 2011. Banans byggtid har varat 1999–2010. Den är en av Sveriges största infrastruktursatsningar i modern tid. Det var en stor debatt om dragningen genom viktiga fågelskyddsområden och banan prövades mot den nya miljöbalken. Botniabanan är först med att införa det nya europeiska trafikstyrningssystemet ERTMS utan optiska signaler. Maxhastighet för tågen är 250 km/h. Persontrafiken tjuvstartade den 30 augusti 2010 med fem avgångar per dag mellan Umeå och Örnsköldsvik. Gods- och persontrafiken längs hela banan kommer att starta hösten 2011. Diskussioner förs om det ska bli en fortsättning norrut med Norrbotniabanan.

Mellan insamling och användning

Av Elin Nystrand von Unge

Aldrig har förutsättningarna varit bättre för museer att dokumentera samtiden. Det publika intresset för vår nära historia är stort samtidigt som nya tekniska hjälpmedel kan göra processen både enklare och billigare. Men hur används egentligen insamlat material och dokumentationer på museer idag? Vad händer mellan insamling och användning?

Genom Samdok har svenska museer i mer än trettio år, mer eller mindre systematiskt, dokumenterat företeelser och samlat in föremål från samtiden. Men vilken roll har samtidsdokumentation på museerna idag? Jag tycker mig se en tendens där museers dokumenterande verksamhet hamnar någonstans mitt emellan forskning och utställning. I hur hög grad bedrivs egentligen dokumentationer på svenska museer och hur används de?

Två flugor i en smäll

Om du frågar gemene man vad museer gör så blir svaret med stor sannolikhet "utställningar". Att museer också samlar och vårdar är kanske inte lika välkänt. Många förändringar har också skett inom utställningsmediet den senaste tiden. Som museernas "ansikte utåt" har utställningsverksamheten möjligtvis fått mer press på sig att förnyas. Med offentlighetens ögon på sig har utställningsarbetet mött nya krav på tillgänglighet, folkbildning och innovativ formgivning.

Sedan några år förs också en diskussion inom kulturarvssektorn om hur museer ska kunna attrahera nya och mer differentierade grupper till sina utställningar. Fler och fler museer driver utåtriktade projekt för att inkludera nya samhällsgrupper och ovana museibesökare i verksamheten. Här blir publikt arbete inte sällan synonymt med pedagogisk verksamhet i samband med just utställningar. Min erfarenhet är att dylika projekt allför sällan bedrivs som en del av en museidokumentation. Alltför sällan sparas det material som samlats in vid en utställningsproduktion i museernas samlingar.

Vad händer då, å andra sidan, med det material i form av ljud, text och bild som genereras av samtidsdokumentationer? Inte sällan skickas insamlat material raka vägen till arkivet. Det händer att materialet föredömligt publiceras i rapport- eller bokform, men skulle inte museernas dokumenterande verksamhet

kunna nå ut till en bredare publik? Borde inte dokumentation i form av uppsökande verksamhet och museernas övriga publika arbete oftare kunna knytas samman? Finns här inte ett ypperligt tillfälle att slå två flugor i en smäll?

Nya besökare

Museernas finansiering står till inte sällan i relation till besöksstatistiken. Krav på högre besöksiffror får ibland den konsekvensen att museerna varken vågar eller hinner satsa på mer djuplodande och undersökande utställningar. För visst borde det gå att kombinera god form och ny teknik med ett vetenskapligt innehåll som dessutom går att spara till eftervärlden? Museer ska underhålla, visst, men i grunden ligger ändå en folkbildningsidé. Samtidsdokumentationer med krav på arkivering gör utställningsprocessen trögare och mer kostsam, men är det inte det som skiljer museernas produktioner från organisationer som drivs av enbart ekonomisk vinning? Är det inte museernas uppgift att ställa de svåra frågorna och att låta svaren få vara komplicerade, mångfacetterade och utmanande? Jag kan inte låta bli att undra om inte den vetenskapliga kvalitén ibland får stå tillbaka för den publika, helt i onödan?

Ett annat omdiskuterat problem är att de som besöker museet via hemsidan, eller andra Internetbaserade forum kopplade till museets verksamhet, sällan räknas som "riktiga" besökare. Samma sak kan sägas för det publika arbete som drivs genom olika dokumentationsprojekt. För de museer som dessutom använder sociala medier i sin dokumentationsverksamhet finns här en stor potentiell grupp nya besökare eller användare. Genom dokumentationer möter museet besökaren ute i fält, på informantens hemmaplan. Dessa möten borde väl också räknas in i besöksstatistiken?

För många mindre museer med knappa resurser kan det dessutom vara extra besvärligt att hitta tid

för arkivering. Ofta finns inte en tjänst, och ännu mer sällan en avdelning, som jobbar specifikt med dokumentation. Att hinna ta hand om och arkivera undersökningar utförda i samband med utställningar blir då en fråga om enskilda individers engagemang eftersom uppgiften sällan ryms i tjänstebeskrivningen.

Ett bearbetat material

Museernas verksamhet brukar sammanfattas med orden *samla, vårda, visa*, men det handlar givetvis också om att ge dessa tre verb ett sammanhang, att skapa kopplingar mellan då och nu. Vi kan varken samla, vårda eller visa på ett meningsfullt sätt om vi inte vet något om föremålets eller företeelsernas historiska och nutida sammanhang. Dokumentation handlar dels om att samla in och bevara ett visst sammanhang och dels om att problematisera detta sammanhang.

En dokumentation består inte enbart av insamlat material utan förhoppningsvis även av en bearbetning, en reflektion, av den som utfört arbetet. Transkriberingen är oftast ett mycket viktigt led i den bearbetningen. En dokumentation bör ju alltid vara uppbyggd utifrån ett syfte och en frågeställning. Syftet bör i sin tur vara väl förankrat i museets övergripande mål och arbetsområden. Om inte de utgångspunkter som styr ett projekt är formulerade och nedtecknade tillsammans med det insamlade materialet blir innehållet ytterst svårtolkat för eftervärlden. Dessutom är det svårt att utvärdera om projektets syfte är uppnått om en tydlig målformulering saknas. Det är endast så museerna har möjlighet att skapa jämförbarhet och vetenskaplig kvalitet hos det material som samlas in. I vilket format blir t.ex. en intervju som mest tillgänglig – som digital ljudfil eller som transkriberad? En intervju bör, som jag ser det, helst sparas både digitalt och i bearbetad form genom t.ex. en sammanfattning eller en transkribering. Inte ens den mest hängivne forskare kommer ha ork och tid att lyssna sig igenom ljudfiler som omfattar tusentals timmar. Finns däremot en sammanfattning blir materialet betydligt mer tillgängligt.

Mängden information som kan sparas är idag närmast oändlig. Det finns ingen större vits för museer att samla obearbetat material på hög. Ett urval måste alltid göras och därmed en första bearbetning, ett ställningstagande som redovisas. Det räcker inte med att samla in och spara för framtiden utan att tillgängliggöra innehållet. Det räcker heller inte med att visa upp och ställa ut, utan att spara materialet. Jag menar

att en museidokumentation syftar till att föra samman det som samlas in, visas upp och bevaras. Det är dokumentationens uppgift att ge ett sammanhang åt och att koppla ihop museets tre kärnområden – samla, vårda, visa.

Nya medier – nytt ansvar

Hur påverkas dagens dokumentationer av nya medier? På många museer saknas det fortfarande kompetens för hur ny teknik kan och bör användas utifrån museispecifika syften. Idag kan vilken tonåring som helst göra en film med en enkel mobiltelefon. Trots att tekniken blir allt bättre och billigare saknas det ändå riktlinjer för hur museer kan och bör använda teknik som t.ex. film i sin dokumenterande och utställande verksamhet. De flesta museer använder fortfarande i hög utsträckning traditionella ljudupptagningar vid intervjuer men även här är förvirringen stor: Hur ska materialet användas? Vilket format ger bäst kvalitet? Ska ljudfiler transkriberas eller arkiveras digitalt? Vilka lagringsgarantier har arkiven för digitalt material?

Kulturarvssektorn är följaktligen i skriande behov av en metoddiskussion kring vad som särskiljer museers dokumentationer från andra privata och offentliga aktörers. Efter vilken tradition bör museer arbeta inom t.ex. film – dokumentär, journalistisk, konstnärlig eller fiktiv? För den som vill filma en intervju uppstår en rad etiska och moraliska frågeställningar som till viss del skiljer sig från de frågeställningar man ställs inför vid rena ljudupptagningar. Rörlig bild fångar ju en annan sorts information än enbart ljud. Att bli bevarad på film för all framtid är en helt annan sak än att bli bevarad på foto eller på en ljudupptagning. Ska materialet t.ex. klippas ihop och visas i en utställning är det väsentligt att informanten vet om detta redan från början. Här menar jag att kulturarvsaktörer har en större skyldighet att inkludera de som dokumenteras i processen än t.ex. konstnärer, journalister eller dokumentärfilmare. Det är också just det ansvaret som kan komma att ge dokumentationen ett djup som kan vara svårt att hitta i material som produceras av andra mediala aktörer (teve/radio/tidningar).

Många museer saknar personal med rätt teknisk kompetens och får då söka hjälp utifrån. Detta kan leda till mycket gott. Inspiration från andra branscher behövs verkligen i museivärlden. Samtidigt är det viktigt att vi för en diskussion om vilka värden

museer kan och bör stå för vid tillämpning av nya medier. Så länge museet står som avsändare bör det också ytterst styra över, och ansvara för, innehållet.

Våga ta tid och plats

Om museernas olika verksamhetsdelar skjuts längre och längre bort från varandra istället för att samverka kommer likaså förståelsen för verksamhetens olika kompetensområden att minska. Att museer arkiverar insamlat material får till exempel inte betraktas som en belastning, på samma vis som utställningsverksamhet inte får ses som slitage av föremålen. Istället är det just spänningsfältet mellan insamling, bevarande och kommunikation som ger museiproduktioner dess särart. Det är här vi har chans att profilera oss och stå upp för det kunskapsideal som är museernas bas.

Vi behöver bygga vidare på den dokumentations-tradition som finns inom museibranschen men också utforska och förnya den. Vi behöver testa nya metoder och utmana gamla. Här kan ett vetenskapligt säkrat innehåll få form och språk som når ut till många. Det handlar om att våga göra produktioner som tar tid. Att våga vara seriösa och att våga utmana besökarna. Det handlar om att jobba utifrån vetenskapliga kriterier vid insamling och arkivering, men att samtidigt nå ut och berätta om det insamlade materialet, kanske till och med som en del av själva insamlingsprocessen. Här kan vi verkligen utnyttja alla de resurser som finns inom museiväsendet och följa ABM-tankens hela vägen ut. Med hjälp av ny teknik och den våg av intresse för kulturhistoria som präglar samtiden finns en enorm potential för ett nytt och mer utåtriktat sätt att profilera sig som museum.

* * *

Elin Nystrand von Unge är intendent vid Nordiska museet
elin.von.unge@nordiskamuseet.se

Få fingrene i dejen! Nordisk workshop om digitalisering og brødkultur i samtiden

Av Lykke L. Pedersen

Den 30. september til 1. oktober i år mødtes 30 nordiske museumsfolk til Workshop II i samtidsdokumentationsprojektet "Brød i Norden" i regi af netværket Norsam. Deltagerne kom fra hele Norden – Island, Finland, Norge, Sverige, Danmark samt Estland. Flere deltagere medbragte forskellige lokale brødtyper, bl.a. smagte vi dejlige islandske specialiteter og skønne kranssekager fra det danske bagerimuseum. Brød er et udbredt, men temmelig upåagtet emne. Trods brødet næsten trivielle karakter, giver udforskning af brødkultur i samtiden mulighed for at sætte fokus på emner, der både har lokale, nationale og globale aspekter. Brødets produktion og konsumtion foregår på vidt forskellige måder i Norden, hvor de traditionelle regionale variationer dog er blødt op og suppleret med nye brødtyper som følge af indvandring, turisme og tv-mediets udbredelse med forslag til nye kostvaner.

Hvor den første workshop i Malmö i foråret handlede om digitale fortællinger bl.a. gennem produktion af små film, ville den anden workshop undersøge relationen mellem digitalisering og det sanselige: Kan disse to sider forenes? Eller er de modsætninger? Hvordan kan museerne arbejde med brødets konkrete, sanselige sider og samtidigt udnytte de digitale muligheder i indsamling, i formidling og forskning? Hvordan kombineres interessen lige nu for madkultur og hjemmebagning i de mange blogs og inter-

Brød bagt af deltagerne i workshoppen i Meyers Madhus. Foto Anne Røde.

Forelæsning om brødets æstetik ved madforsker Helle Brønnum Carlsen. Foto Anne Røde.

netsider med gode råd om gastronomi, sundhed og økonomi? Hvordan kan vi som museer bevare disse digitale spor? Disse og mange flere spørgsmål var genstand for to intensive dage, der vekslede mellem forskellige typer af oplæg bl.a. om, hvordan traditionel nordisk madkultur er en levende, nutidig trend, og om, hvordan også madens æstetik og fastlagte koder indvirker på oplevelsen af måltidet.

Undervejs i forløbet var indlagt et bagekursus, hvor deltagerne bogstavelig talt fik fingrene i dejen. Der blev bagt forskellige typer af nordisk brød i Meyers Madhus. Madhuset var også ramme om dagens lækre – og ikke uvæsentlige – måltider! Dag to var henlagt til Nationalmuseet nord for København, Brede Værk

Besøg på Frilandsmuseet, hvor der eksperimenteres gamle kornsorter. Foto Anne Røde.

og Frilandsmuseet. Her præsenterede deltagerne fra alle nordiske lande og Estland de mange lokale projekter og ”brødbanker”, der er i gang. Dagen bød endvidere på inspiration til, hvordan man kan arbejde videre såvel lokalt som fælles i netværket. På Frilandsmuseet var der lejlighed til at smage brød, der var bagt efter gamle metoder, og som er del af museets nutidige levendegørelse, hvor også dyrkning af gamle kornsorter indgår. På museets herregård fik deltagerne under frokosten lejlighed til i køkkenet at få smagsprøver på småkager. Kokkepigen fortalte om sin blog, hvor interessen for historisk mad udvikles i dialog med brugerne.

I løbet af de to dage kom alle sanser i brug og deltagerne kunne drage hjem mættet af indtryk og har appetit på mere!

* * *

Lykke L. Pedersen er museumsinspektør/seniorforsker ved Danmarks Nyere Tid, Nationalmuseet i København og formand for Norsam
 lykke.pedersen@natmus.dk

Man kan følge projektet på Norsams hjemmeside <http://www.mai-haugen.no/no/Samtidsnett/Norsam/> hvor de enkelte delprojekter er beskrevet. Projektet er velvilligt støttet af Kulturkontakt Nord.

Notiser

Notiserna handlar denna gång om konferenser, en som har ägt rum och tre kommande.

Museiforum & Musund – museernas framtid. Regionala museidagar i Helsingborg

På årets Museiforum och Musund på Dunkers Kulturhus den 28-29 oktober talade 18 föreläsare om museernas framtid. Med skiftande bakgrunder och föreläsningssämnerna svingade föreläsarna publiken mellan de utmaningar och möjligheter som är museernas framtid. Framtidsstrateg Magnus Lindkvist – utnämnd till årets talare 2009 – agerade moderator för dag ett och höll ett kort föredrag om hur världen har blivit något lättillgängligt, där geografiska gränser bryts ner med hjälp av nya kommunikationsmöjligheter. Detta ger ett nytt konkurrensförhållande där idéer och smart kommunikation blir hårdvaluta. Detta blev även något av ett genomgående tema för dagarna.

Innan idéerna kring smart kommunikation började flera presenterades några av de problem museerna sliter med och det bagage museerna bär på. Några av dessa problem var utställningspedagogiken och det underliggande fokuset på nationalstaten, museernas problem med forskning och forskningsförmedling, gallringsfrågan samt museernas relevans. Idéer om hur museerna kan gå framåt genom att möta dessa problem fanns det inget underskott på. På webben fanns exempel på hur museernas verksamhet nådde ut till tusentals människor som inte tidigare besökt museet, Henrik Zipsane berättade om framgångssagan som är Jamtli, där profilering som pedagogiskt centrum var en stor del av receptet. Anne Knudsen, chefredaktör på Weekendavisen, avslutade årets museiforum med att konstaterandet att det på en konkurrensutsatt marknad gäller att identifiera var man har konkurrensfördelar och använda sig av dessa vilket i museernas fall, enligt Knudsen, är forskning, kompetens och trovärdighet.

Patrik Ebbersten, patrikebbbersten@gmail.com

En utförlig rapport kommer inom kort på Dunkers hemsida: <http://www.dunkerskulturhus.se>

Kulturell identitet

Västergötlands museum bjuder in till seminarium kring frågor om museer och samlingar, tillgängliggörande av kulturarvet och vad vi därmed skapar för historia. Tid & plats: 9-10 december 2010 på Västergötlands museum i Skara. Föreläsare: Magnus Gudmundsson, Malmö högskola; Maja Hagerman; Gordon McKenna, Collections Trust, Storbritannien; Karin Wästfelt, Etnografiska museet.

Information och anmälan: ankie.wahss@vgregion.se; jenny.rosander@vgregion.se

Places, people, stories

An interdisciplinary and international conference, Linnaeus University, Kalmar 28-30 September 2011.

Saxat ut informationen: "This conference investigates the relations between people and places, focusing on the role of stories in constructing meaning and affecting human emotions. Both rural and urban landscapes contain numerous locations that become meaningful places through their association with stories."

För mer information: kontakta cornelius.holtorf@lnu.se.

The parallel worlds of the seafarer: Ashore, afloat and abroad

Söfartsmuset Akvariet, Göteborg 1-3 september 2011.

The 10th North Sea History Conference will discuss the parallel worlds of the seafarer, a theme that goes hand in hand with the recent renewal process at the museum. Sessions: Life and work afloat, Life and work ashore, The seafarer's urban world.

Program och information: www.northseanetwork.com.

Nya böcker

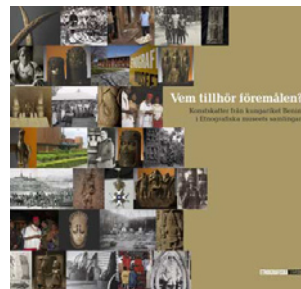
Frihammar, Mattias
2010. *Ur svenska hjärtans djup. Reproduktion av samtida monarki.* Stockholm: Carlssons. 214 s. (diss.)

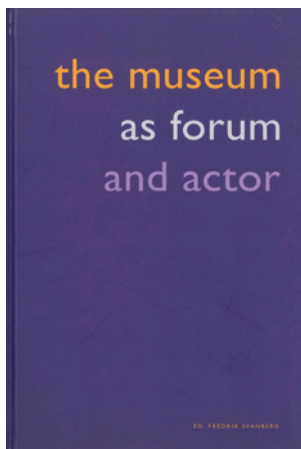
Torell, Ulrika, Qvarsell, Roger & Jenny Lee (red.) 2010. *Burkar, påsar och paket. Förpackningarnas kulturhistoria i vardagens konsumtionskulturer.* Stockholm: Nordiska museet. 272 s.

Sjögren, David 2010. *Den säkra zonen: Motiv, åtgärdsförslag och verksamhet i den särskiljande utbildningspolitiken för inhemska minoriteter 1913-1962.* Umeå: Institutionen för idé- och samhällsstudier, Umeå universitet / Umeå studies in history and education; 3/. 249 s. (diss.)

Östberg, Wilhelm (red.) 2010. *Vem tillhör föremålen? Konstskatterna från kungariket Benin vid Etnografiska museet.* Stockholm: Etnografiska museet. 72 s.

Svanberg, Fredrik (ed.) 2010. *The museum as forum and actor.* Stockholm: Statens historiska museum. /The Museum of National Antiquities Studies 15/ 176 s.

Vem är vem i Samdok

Samdoksekretariatet

Samdoksekretariatet, Nordiska museet, vx 08-519 546 00, samdok@nordiskamuseet.se
Eva Fägerborg, 08-519 547 09
eva.fagerborg@nordiskamuseet.se

Poolernas ordförande

HEMLIV OCH FRITID

Christine Fredriksen, Bohusläns museum, 0522-65 65 00, christine.fredriksen@vgregion.se

KULTURMÖTESGRUPPEN

Charlotte Hyltén-Cavallius, Mångkulturellt Centrum, 08-531 777 28,
lotta.hylten-cavallius@mkc.botkyrka.se

LOKALA OCH REGIONALA RUM

Anna Ulfstrand, Stockholms stadsmuseum, 08-508 315 55, anna.ulfstrand@stockholm.se

NATURBRUK

Ann-Katrin Wahss, Västergötlands museum, 0511-260 14/16, ankie.wahss@vgregion.se

SAMHÄLLE OCH POLITIK

Eva Thunér-Ohlsson, Sörmlands museum, 0155-24 57 00, eva.thuner.ohlsson@dll.se

SAMISKT LIV

Anna Westman, Åjtte, 0971-170 12,
anna.westman@ajtte.com

TILLVERKNING OCH TJÄNSTER

Charlotte Åkerman, Kulturen, 046-35 04 16,
charlotte.akerman@kulturen.com

Samdokrådet

REPR FÖR NORDISKA MUSEET

Christina Mattsson, *ordförande*, 08-519 546 20,
christina.mattsson@nordiskamuseet.se
Lena Palmqvist, 08-519 546 50,
lena.palmqvist@nordiskamuseet.se

REPR FÖR LÄNSMUSEERNA

Håkan Liby, *vice ordförande*, Upplandsmuseet, 018-16 91 00, hakan.liby@upplandsmuseet.se
Mikael Eivergård, Örebro läns museum, 019-602 87 01, mikael.eivergard@olm.se

REPR FÖR CENTRALMUSEERNA

Ann-Kristin Carlström, Skoklosters slott, 08-402 30 70, annkristin.carlstrom@lsh.se
Magnus Hagberg, Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet, Slottsbacken 3, 08-402 30 30, magnus.hagberg@lsh.se

REPR FÖR KOMMUNALA MUSEERNA

Anna Ulfstrand, Stockholms stadsmuseum, 008-508 315 55, anna.ulfstrand@stockholm.se
Margaretha Persson, Borås Museum och Textilmuseet, 033-35 85 87, margaretha.persson@boras.se

ADJUNGERAD

Birgitta Svensson, Nordiska museet, 08-519 547 13,
birgitta.svensson@nordiskamuseet.se

Forskningsrådet

Samdoks forskningsråd är tills vidare integrerat i Nordiska museets forskningsråd. Ledamöterna är: Birgitta Svensson (ordf), Sigrid Eklund, Katarina Ek-Nilsson, Christina Mattsson, Klas Nyberg, Lena Palmqvist (sekr), Roger Qvarsell, Maria Sjöberg och Else-Marie Strese.